

Előfizetési feltételek:
-ve 16 rt — kr.
Félévre 8 — „
Ngyedvre 4 — „
Nevonként 1 „ 50 „

MAGYAR POLGÁR

POLITIKAI NAPILAP.

Hirdetési díjak.

Ötször hasábozott sor ára 6 kr
Bélyegj minden hirdetésből 30 kr.
Nagyobb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadó-hivatal.

Kiadó-hivatalok:

Tordán: Reterész és Harmath.
Décsen: Árkner Bénel.
Nyúden: Vokál János.
Ásamosújvárt: Csuzas testvérek.
Kolozsvárt: Stein J. és Demján L.
M.-Vásárhelyt: Wittich József.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal:
Monostoros L. Bányai hátsó emelet.

KOLOZSVÁR, JUNIUS 26.

Beszámolóunk

végleg a háború által sajtott francziák részére eszközölt gyűjtésükről a midőn francia külügynek Favre Gyulának az „Ellenőr” t. szerkesztőjéhez, Csernátorny Lajoshoz, intézett következő levelét közöljük.

Csernátorny urnak, az Ellenőr szerkesztőjének.

Versailles, jun. 17. 1871.

Marquis de Banneville, a francia köztársaság nagy követe Bécsben, megküldött nekem 8550 frankot, mint összegét egy aláírásnak; mely önnök gyűjtése folytán létesült a háború által Franciaországban szenvedett csapások enyhítéséhez való járulás gyanánt; ezzel egyidejűleg vettem egy másik összeget is, 2500 frankot, mely — az ön közveítésével — jutott hozzám, a kolozsvári „Magyar Polgár” című lap által hasonló czélra tett gyűjtés eredményeül.

Köszönettel fogadom el e két adományt. Ön szives volt nekünk már előbb is, két külön időben, küldeni hasonlókat, melyeknek lételetét eldöntötte előlem körüljárásunk. Szerencsémnek tartom hogy ma már közzétel mondhatok önnök, s nyilváníthatom, mily kiválóan becses rám, mint francziára nézve az érzet, miszerint az ön derék és nemesszívű nemzete iránt vagyok lekötözve. Régióta vonzódik az már a miénkhez a barátság érzelmek által. Ezeket csak nevelheté szerencsédlen ségünk. Az önnök megpróbáltatásának napjaiban, szívünk önnökkel volt mind csatáinkban, mind szenvedéseinkben. S ha most, midőn minket sajtolt a balsors, megemlékeznek önnök régi rokonszenveinkről: ezt mi legmélyebb megilletődéssel vesszük s nyilvánulását úgy fogadjuk, mint egy vigasztalást sőt a mi ennél is több — mint egy reményt.

Fogadja ön, maga és honfitársai részére háladatoságom és nagybecsülésem érzelmeinek kifejezését.

Favre Gyula.

Fővárosi levelek.

LVII.

Pest, juni. 19. 1871.

Kedves barátom! Közéletünk most a vidékre költözött; e szerint mostanság inkább onnan várjuk az újdonságokat, — a megyék terméiből.

A mit ugyaneaddig kaptunk, — az édes keves; főispányi installatiók, józsi ebédek, hosszú toasztok; egy kis protestatión, mely szerint a mint a megye többsége több vagy baloldali, jelvetetett, vagy jegyzőkönyvre vétetett; — ennyi az egész — „Voilà tout.”

No de annál sebesebben haladnak oda fenn, hol a nervus rerum gerendarum-ról, a pénzről van szó, — a delegatiók ülésében Bécsben.

Mondhatni már a költözésvégén végén járnak. Levonás a magyar delegatiónak még kevesebb, mint eddig; nem is csoda még a tavaly függetlenebbeknek mutatkozott tagokat is kihagyták az idén.

Van is pénz mindenre elég; nem tudom mi marad nekünk, habár Kerkapolyi azt állítja, hogy kevesebb deficit lesz, mint gondolták. E szerint lehet a 60,000 forint a román követségre s száz meg száz ezer a haditengerészetre.

Tegethoff fényes lissai győzelme óta, mely mint épen osztrák tengerész-tisztektől is hallottam nem igen volt egyéb egy merész hadi-csinynél, odafenn a legfelsőbb katonai körökben szerelmesebb lettek az osztrák marinába.

No mi részünkről nem vagyunk azok s a legbizarrabb tévedésnek tartjuk, ha Ausztria-Magyarország, mely kizárólag a continensre van kárhoztatva, tengeri nagy-batalmat akar járszani; bolott elég volna egy pár hajót tartani a partok, vagy parti-erődök védelmére birtelen kiszállás, vagy más merénylet esetére, a mely újra nem látszik ben-

nünket közelebbről fenyegetni. De hát hiában nekünk minden kell, was gut und theuer!

Nekünk nem elég az a roppant, a honvédeggel egy milliót ide s tova megközelítő száraz hadsereg, mely a monarchia összes jövedelmének több mint harmadát emésztí föl, s a polgárok számából újra a legégszesebb 4—5%-ot von el az államgazdászattól és polgári jogoktól: nekünk tengeri ékszer is kellene, — mivel sikerült egy osztrák admirálisnak egyszer egy ellenséges hajót vakmerően fenékre lökni.

Ezzel nem Tegethoff érdemeiből akarunk levonni, hanem a „Rana rupta et bos”-féle phaedrusi mese jut eszünkbe.

Lehetetlen föl nem nem sobajtanunk: mikor érkezik már el az a pillanat, melyben a nemzet s illetőleg a nemzetek saját anyagi és szellemi erejöknek e tetemes részét saját előmenetelükre fordíthatják?

Ugy látszik nebezen érjük meg. Addig az „Albrecht” és „Custoza” hajókra csak oda adjuk, habár savanyu arccsal is, a majdnem három millió forintot. Ebből pedig épen 300 jó népiskola kerülne ki, — vagy egy néhány mértföldnyi vasut kelet felé.

A pápai nagykövetség budjét is megszávták; pedig épen most van szóban, hogy több európai nagy hatalom, ezek között a német császárság is, követségét másod-rendűre szállítandja alá.

De mi persze több hálával tartozunk a római curiának. Talán azért, hogy püspökeinket folyton szutyongatják „botolhatlansági dogma” (infallibilitás szófor-szóra) kibírdetésére s a jobb érzelmi bafazás főpapokat két tűz közé szorítják: az obediencia és hazaszeretet, törvényisztelet malomköve közé. Mint hallszik, már panaszok is e miatt egy némelyik közülök; — ne panaszkodjék hanem tegyen. Tegye azt, mit vallása iránti komoly ragaszkodása és hazaszeretete sugall. Csak egy tekintélyes Döllingerünk, vagy Hyacinthünk volna!... Pedig hol lehetne azt méltóbb joggal várni, mint Magyarországon? De hiában; Petőfiként „akár milyen szép a halál, az élet nála többet ér.” Más szavakkal: „akár milyen szép a meggyőződés, a püspöki süveg és jövedelem nála többet ér. Hát csak az időre bízzák biz azt a megoldást. Pedig az idő ma pénz s hátha gyorsabban oldja meg, mint Péter utódja a bűnököt? Es nem is azon mérséklettel, melylyel az illetők tehetnek? Ki-e lesz a felelősség?

Szépén mondja Quinet, kinek művét most teszem le kezemből: hiában: mint a ki az erdőből ki akar jutni s a legmagasabb fára mászik föl, — úgy a reformokat mindig legfölül kell kezdeni. Legjobb, ha magok a legfelsők teszik.

P. Szathmári Károly

Táviratok a külföldről.

Prága, jun. 24. A hibornok-érek politikai ügyekben táviratilag Bécsbe hivatott.

Brünn jun. 24. A morva országgyűlés közelebbi feloszlása el van határozva; a kormány cseh feudális többséget remél.

Karlovitz, jun. 24. A románokkal való kiegyezés ügyében 2 nap óta folytak az értekezletek s a hangulat kedvező a kiegyezésre.

Prága, jun. 24. Az érek Bécsbe hivatása táviratilag revocáltatott s ő tovább folytatja egyházi körjűt.

Páris, jun. 24. A kölcsönaláírások számára itt 26 helyiség nyitottat.

Versailles, jun. 24. A párisi gróf meglátogatta Thierst és Grévyt.

London, jun. 23. Az alsóház mai ülésében kijelentette Gladstone, hogy azon irat, melyet Viktoria királyné a pápához ennek jubileuma alkalmából küldött, semmi politikai dolgot nem tartalmaz. Gladstone ugy hiszi, miszerint belátja a ház, hogy Angliának ugyanazon tisztelettel és tekintettel kell lennie a pápa iránt, mint a többi hatalmaknak.

De önnök a szórakozás keresése, a kötelesség gondolata vezet ide. Önnök a szegény anyákra gondolnak, kik tűz nélkül fekszenek rideg hajlékaikban, s alkalmat keresnek, hogy a felolvasás hallgatásának ürügye alatt jót cselekedjenek, hogy folytathassák egyikét az ostrom alatti Páris nagy és szép hagyományainak. Bármily sors várakozzék is városunkra — én azok közé tartozom, a kik szíveik mélyében a siker reményiségének kioltatlan lángjait ápolják — senki sem fogja megtagadni Párisot, hogy e válságos napokban fentartotta három hagyományát, melyek oly kiirthatlanok, mint reményünk lángja: a bátorság, az értelmiség és a jószág hagyományát.

S mert jöttönni jöttek ide, nem mondom köszönetet önnöknek; de ha eljárásukért elismeréssel akarunk szolgálni, azt nagy igazságok elmondása által tesszük meg. Oly órában élünk, a midőn nem lehet többé szó prásisokról, a midőn legkeményebb igazságokat kell hangoztatnunk egymás előtt, még pedig két okból: mert csak az igazság menthet meg, s mert a hazugság vesztett el. Igen, a hazugság miatt vesztünk el, mert büsz éven azt hívő Franciaország, hogy egy köépitményt készít, s azt kelle tapasztalnia, hogy az egész nem volt egyéb kártyavárnál; szakadatlan fáradságai által gazdagságot vélt szereshetni Franciaország, és tönkre jutást talált; az erkölcsiességhez akart jutni,

Versailles, jun. 24. A nemzetgyűlés tegnap ülésében a belügyér Schoelcher interpellációjára felselve kijelentette, hogy az ostromállapot megszüntetése Parisban, még nem látszik időszerezni; a kormány teljes szabadságot enged a vál. testületeknek, izgató tanos proklamálás az azonban meg nem engedí s a választókra nem enged nyomást gyakoroltatni. A toursi és bordeauxi kormány rendeleteinek vizsgálására kiküldendő bizottság érdeklében tett indítvány elfogadtatott. Algirban az ostromállapot megszüntetett.

M.-Vásárhely, jun. 23.

Előbbi levelemben értesítettem a m.-vásárhelyi választási mozgalmakról, sőt említést tettem azon fáklyászenéről is, melylyel a vásárhelyi polgárság képviselőjét megisztelti, s a polgári önértéknek kivívott fényes győzelmét egy örömtünneppel megünni elhatározta. A m.-vásárhelyi oly fényesen sikerült választásnak ismertetése nagyon ceonka lenne, ha annak ezen meghatón nagyszerű utójelentést elmulasztom, s azért igérembebe hűn, im itt küldöm annak egy kissé megkésétt*) leírását, a miben szolgáljon mentségül az, hogy én annak, mint az erdélyi ellenzékre nézve igen nagy horderejű eseménynek tüzetesebb ismertetését igyekeztem egybealkotni, s eddig az elmondott beszédek megszereshetése által voltam a felkűldésben gátolva.

Nagy horderejűnek méltán jellemzem ez ünnepelet, mert az nemcsak az elvi küzdelemnek hozta meg a sikert, hanem egyszersmind a szabadságnakért dicősen elhulltaknak, a nemzet vértanúinak sírjára illeszté vissza a nemzeti elismerés azon koszoruját, a melyet onnan kegyeleltől letepní akartak. Ez ünnepelet a történeti szent jogou ejtett csorbát küszűrtte ki, s Vásárhely 8000 polgárának megsértéseért a nép szavának betyke ki gunyoltsáért tett óvatást hozta meg az erkölcsi elégtételnek legnagyobbikát. Nagy e győzelemnek hordereje, mert itt Vásárhely polgársága azon hatalmas szövetséggel állott szembe, a melynek Erdély minden osztrák törvényes és gensd'armos nyomorát köszönhetjük, mely egyedüri körmeibe szorított minden jogot, mely a központot az Erdély iránti jó indulatot félrevezeti, az uniót — melyben Erdélynek egyedüli tüve s menedéke van — évről évre elnapolja, mely minden szabadelvűséget kiküszűből, a korszellem minden vívmányának sárjait sítetve a mely mindazokat, kik a népérdekek és jogok védelmére felszólalnak, ledorongoltatni akarja. Ismerjük mi itt Erdélyben a multidök nyomorékainak az itt köztünk pöffeszkedő, másutt meghunyászkodó lágy agyunknak ezen szövetezését; ismerjük azoknak hatalmas eszközeit, pénzeiknek demoralisáló szétszórtását, a polgári meggyőződés félrevezetése és a politikai elvaszíltság megsértésére irányzott attentumait, melyekkel a lealázott helyzetűkből kiemelkedni akaró nemzeti önértéket lebilincselni akarják. A retrograd szellem e hatalmas szövetségeseivel állott szembe Vásárhely polgársága, s a felett vitt ki oly fényes győzelmét, a mely az ellenzék, tehát a szabadelvűség és előhaladás fölényét örök időkre biztosíták, mert a hydrának az alkalmammal mind a 7 feje elesett.

Érezte ezt Vásárhely minden polgára, s azért az egész várost egy multidök szebb emlékeinek szikrájától felgyuladt lelkesedés batotta át, tudta mindenki, hogy ez nemcsak helyi, hanem országos ünnepelet, s azt oly fényesen rendezték, hogy bizony mondhatjuk, hogy 1848 óta ilyet még hazánkban nem látunk, mert a nép által önként rendezettnek öszintességét a lélek legemesebb hangulatából származó magasztosságot a hivatalosan elrendelt művészeti tisztelegésekkel s örömtünnepekkel feltalálni soha sem tudjuk. Vásárhely érezte, hogy a mint a választással, ugy ez ünnepelet is leginkább önmagát tiszteli meg, régi jóbirnével hozza helyre, s azért az ünnepelet emelésétől semmi áldozatot nem kimélt.

Nyolcz óraker már tömve volt a nagypiacz emberrel, 7—8000-re biztosan tehetjük a jelenvol-

*) Eléggé sajnáljuk.

Szerk.

tak számát.**) Fél kilenczre a fáklyavivők elindultak a „Pest városához” címzett szállodához, hol a képviselő szállva volt; a fáklyák előre leszállított roppant tömege (mert a mennyi Vásárhelyt kapható volt, mind megszeresték) szétosztatva, csakhamar izmos kezekbe lángolt fel. Orbán Balázs megjelentekor a lelkes „éljenek” elhangoztával mozgásba a roppant laoggyűrtzet, s a Rákóczi induló lelkesítő hangjainál a nép elvonult a város háza elibe, melynek erkélyéről nemzeti zászlók mutaták, hogy a városnak fényes örömtünnepe van.

A dalárdának öszhangzó alkalmi éneke után egy polgár, egy iparos, Tolnai Ferencz emelkedett ki a tömegből,**) s üdvözlé az erkélyen megjelent képviselőt egy oly szép és szabatosan eladott beszédben, hogy arra Vásárhely polgárai, mint sajátukra, mindig büszkén hivatkozhatnak, annak minden szava szívből volt merítve és szívhez szólt, s hű kinyomató volt azo lelkesedésnek, mely Vásárhely minden polgárának szívét áthatotta, hű kinyomató volt azon emelkedett gondolkodásnak, mely e város gólgárságát jellemzi. Im ide melléklek azt egész terjedelmében való közlésére. (Adni fogjuk közelebbről. Szerk.)

Tolnai beszéde után a dalárda a nemzet hymnust énekelte el, s erre Orbán Balázs szólalt meg; hangja betöltö az egész piacot, elhatott az annak utolsó zngába is, s lelkes szívből fakadó beszéde utat talált minden szívhez. A meggyőződés, a hazaszeretet szent lelkesedésének volt az megható nyilvánulása, látszott meghatottságán, látszott arcán, minden szaván, hogy ott nem a mesterkelt szónok, hanem a melegen érző, a néppel szenvedő, azzal örömet, bánatot testvériesen megosztó, a szabadságot imádó honfi tárta fel szívét, tárta fel érzelmeinek kincseit, eszméinek tisztaságát. Lelkes éljenektől gyakran megszakított beszéde oly nagy hatás volt, hogy nem egy jobboldaltól hallottam, hogy ez embert vétek lett volna meg nem választani. En itt csak az előadás szépségét, Orbánnak eddig nem is sejtett nagy szónoki tehetségét jelzem e néhány szóban; ide melléklek egész terjedelmében, hogy azt Szerkesztő ur lapjában közreadhassa, mire a város polgársága nevében felkérem. (Közölni fogjuk. Szerk.)

Meglepo volt azon ügyesség, a melylyel a fáklyavivők tömege egy felgyűlést mint a tágas piaczoa való körbe sorakozását végrehajtotta oly pontossággal, mintha napokig gyakorolták volna abban magokat. A szűnni nemakaró „éljenek” és a dalárda karéneke után a fáklyavivők a „Rákóczi induló” lélekemelő hangjainál sorakoztak, s a naphóbert elkísérték szállására a „Pestvárosához” címzett vendéglőbe, hol azok kik e vendéglő éttermeibe beférhettek (200 nál több helyszűke miatt visszatért) saját zsebkökre egy vacsorát rendeztek. Mert Vásárhelyt is dívoztok az az ő magyar szokás, hogy a mikor gyér öröme kilátás van, társas összejöveteleket tartanak, hogy pobárköszöntésekbe foglalják érzelmeiket, reményeiket, elveiket, jó kívánataikat. Az ily társas egybejövetelek képezik a közélet első iskoláját, hol a birnevesebb szónokok vezerszava után az unjonczok első szárnypróbálgatásait teszik, s nem egyszer láttunk a toasztok köréből a politikai küzdelet homokjára birnevesszónokokat kilépni.

Vásárhelyt is megvan ezen ősi szokás. A jobboldaliak, mint a kormány, számos párt ur és bankszemélyzet patrociuma alatt levő párt emberei rendszerint bőven rendelkeznek pénzzel. Ott az emberek ingyen mulatnak, s válogatnak a bőség szarvának tartalmában. A baloldaliak itt Vásárhelyt elvül mondották ki, hogy követelések alkalmával a lekenyerezés vádjának elbírításáért, ha társas mulatságokra egybejűnnek ön zsebkökre mulatnak. Igy volt ez a választások folyama alatt is, s ily volt most, a midőn a népfőnség diadalának örömtünnepeit ülték.

**) A jobboldali coriphensok ez estvére hogy honn ne legyenek egy májális rendeztek, a collegium fiatalágát, hogy az ünnepeleyn részt ne vehessen bezárták; de a lelkes fiatal-ságból ennek dacára sokan voltak s örömmel fizették a künnmaradásra rott bírságot.

**) A polgárság ezen polgári győzelem örömtünnepeére készakarva bista meg az üdvözöl szónoklaltal iparosainak egyikét.

Uj „Erdélyi Muzem.”

Az ostromlott Párisban.

A mult év utolsó havának egyik szomorú napján tömegesen sietett az ostromzárolt, a szenvedések sulya által elcsigázott Páris lakossága a „Conservatoire de Musique” termébe. Egy jeles tagja a francia „Institut”-nek, Augustin Cochin állott a terem felolvasó asztalánál, s Párisról és a tartományokról tartott gyönyöül felolvasása*) által magas lelkesedést öntött hallgatóinak bánatos koblébe. Itt következé soraink e felolvasást mutatják be lapunk olvasó közönségének.

Hideg van, minden elstétült; és mi őseze-gyűltünk e komor teremben, mely egykor oly bá-joló volt, melynek falai édes harmoniákat vissz-hangoztak. Mintha a nagy olasz költőnek ismert panasztát hallanám:

Nessun magior dolore
Che ricordarsi dal tempo felice
Nella miseria.**)

*) Paris et la province. Conférence politique par Augustin Cochin. (Revue des Cours litteraires. 28 Févr. 1871. Nr. 40.)

**) Nem ismerek nagyobb fájdalmat mint: visszame-lékezni boldog uspokra a nyomorban.

fültt jární látja, nehezen jut eszébe annak megjegyzése, hogy Blondin ma rosszul kötötte föl nyakendőjét, hanem zajtalanul, lélekzetét is elfojtva, tekint reá, s csak akkor nyeri vissza bátorságát, ha már a tulpartra érkezett. En is kötelen járok egy zubatag fölött, mint Blondin; nincs most ideje megjegyzéseket tenni hiányos öltönyömrre és kesztyűtlen kezemre; nyomjanak el inkább minden mozgást, hogy az örvény fölött a tulpartra vihessen a nemzeti lobogót.

A helyett, hogy ezt követnök, s a józan ész parancsa szerint cselekedünk, a kormányt folytonosan háborgatjuk bírlatainkkal. Engedjék megjegyznem egész őszinteséggel és szigorral, hogy Páris népe körül épen ugy vannak bizelgők, mint voltak a császár körül. Hat hóval ezelőtt, a Tailerliák egyik termében ily szólottak a bizelgők a császárhoz: „Sire, önnök csak el kell indulni, önt Bonapartenak hívják, s ön győzedelmesen fog bevonulni Berlinbe.” S most is vannak bizelgők, kik ily nyelven szólanak a néphez: „Ön souverain, ily commune nak hívják, önnök csak el kell indulni, hogy Versailles en kersztül Berlinbe érhesen!” Tudják-e önnök, hogyan nevezem én ezen bizelgőket? Ezek a köztársaság Leboeuf joi!

M. A.

A pohárköszöntések hosszúra követte egymást, lélekemelő eszmék, nagy elvek s azokhoz kapcsolatos személyek is, képezték azoknak tárgyát. A megválasztott követet, Bereczky Sándor, Dézsi Domokos, Kovács Áron s mások is felköszönték. Ő a polgárságot élte, összefoglalván a nép szabadságát, a nép atyjával a szabadság dicsőült ősemjével Kossuth Lajossal; ki a jelen szomorú vádjai közepette is az eszményi nagyság oly magaslatára tud emelkedni, hogy az irigységnek ellene szórt nyilai óriási nagyságának magas talapzatáról visszapatannak. Mint mondá ő Kossuthól a nemzeti önérték e nagy apostolától tanulta meg a szabadságot imádni, a népet szeretni s azért ahoz nagy mestere példájára hűtelen soha se lesz. Később ellette Kovács Áront a vásárhelyi ellenzéknek alkotóját, és fardhatlan vezérét és az ország kortesét Maurer Bélát, ki ez ellen óvást tett mert mondá, Vásárhely polgársága oly rendületlen, hogy kortesre itt szükeg nincs, ő tehát nem korteskedni, hanem gyönyörködni jött az itteni polgárság magasos magartartásában stb. Bereczky ezután az ellenjelölt Vályi Gábort köszöntötte fel. Egymást követték a szebbnél szebb pohárköszöntések a melyekben az ékes szólásban csaknem páratlan Kovács Áron, az eszmegazdagságban kifogyhatlan Bereczky Sándor és a nemes lelkesedésben utóhéttelen Ország Gábor, kedves pesti vendégünk, tünnek ki. A demokratikus érzelmű arisztokraták két reménydús fiatal gr. Lázár Vincze és gr. Toldalagi Zsigmond képviselték az előbb említett néhány sikertelt toást tal is kiintette magát.

Legmeglepőbb volt az a midőn Maurer Béla a vásárhelyi polgárok nevében egy gazdagon aranyozott ezüst poharat nyújtott át Kovács Áronnak, melyen ezen felirat díszlett.

Kovács Áronnak
Elvbarátaitól
Emléklül
Jun. 20. 1871.

A megtisztelt megbotottan felelt, ő ezen nem is álmódott polgári kitüntetés, ezen meg nem érdemelt gyöngéd figyelemért hálaát fejezte ki, hangsúlyozta, hogy igen könnyen megtörténhetnék az, hogy a gyűlöletnek felett boszus és személyeskedésben utóhéttelen jobboldali lapok gúnyt üzendek abból, hogy neki épen poharat adnak polgártársai emléklül, s némi célzást láthatnak abban arra, hogy ő szomjuhozik. Igen, ő szomjuhozik, de az ő szomjuága olyan, mint a minő Krisztusé volt, a kereszeten, ő az igazság után szomjuhozik stb. Ő a pohárból most iszik és szent fogadalmat tesz, hogy a nép és polgárság érdekeinek és a szabadságnak élte fogytáig bive lesz, s a pohár által szerződést köt a néppel, s annak áldomását issza meg stb. Ezen itt csak nagyon is kivonatolva adott meghatározó beszédre egyik polgár azon indítványt tette, hogy minden ott jelen levő polgár értesse ajszaival a népszabadság szerződésének jelvényül szolgáló kelyhet. E perczben leginkább fájlaltam, hogy gyorsiró nem vagyok, mert a nagyszámú polgárok rendre jöttek, s rövid spátai mondatok és felköszöntések után rendre ittak a pohárból. Ezen mondatok legtöbb részt oly emelkedett gondolkodásról, oly értelmiségről, s oly honszerelméről teket tanúságot, hogy feljegyzésük ezen estély legszebb emléklábumát alkotta volna.

A mulatozás egész hajnalig tartott anélkül, hogy bárcsak egy ittas is lett volna, de nem jól mondom mert ott mindenki ittas volt, de nem bortól hanem a győzelem mámorától; mert minden egyes polgár öntudatával bírt az itt kivívott győzelem nagy horderejének minden az elvi harcban teljes erejével, teljes önfeláldozással vett részt, s éppen azért annak öröme is határtalan volt. Én sok vendégségen voltam éltelenben, de ily méltóságjeltest ily emelkedett szelleműt alig láttam valaha. Teljes lelkemből kívánom, hogy jövő választásokor sok gyűlölettel tünnetet ülhessem meg pártunk ily nemes modorban, ily emelkedett hangulatban, adja az isten, hogy az üdvözölt történet írónak és a letiporni akart szabadságbarátának sok ily elégtételt szolgáltatson a nemzeti önérték emelkedésége.

R. L.

Zsinati levelek.

III.
N.-Egyed, junius 23-án.

Tisztelt szerkesztő ur!

Küldöm o harmadik levelet. Nevezetes momentumot jelzek. Értem a felszentelési ünnepélyt. 21-én reggel 3/10-re a harang megkondult. Az egyház már a hívó hang előtt megtelt. Buzgó ének nyitá meg az ünnepélyt, melyre következett a püspöki szép beszéd. Erre a felszentelés. Huszonöt volt a procedens, köztük a két fiatal tacár Makkai D. és Kovács Ödön. A felszentelési szertartás sokak előtt meghatározó lehetett. Előtte nem. Stoicus pedig nem vagyok, sem Robespierre hideg ész vallásának barátja.

Az egyszerű vallásos cultus rám emelő, a külsőség nem. A cultusban a ceremonia előttem úgy tűnik fel, mint egy tiszta eszengésű érc harangon a gazdag aranyos cífrázat, mely sokkal többbe kerül, mint maga a harang, de mely azért a harangot csöppel sem emeli, a ki pedig nézi, feleli hangját éke miatt.

A szertartás egy momentumában, midőn ugyanis a letérdelt procedensnek fején egy eszperes keze nyugodott, úgy képzeltem püspökünköt jobbajával Kovács Ödön fején, mint laboratóriumában az őz Franklint kezével galván batteriáján mérlegető a villany erejét.

Hogy Kovács Ödön ihletettséget érzett e percben a tiszta kéz illette alatt, az igaz, de nekem úgy jött, mintha láttam volna a püspök arcán is egy meglevenítő erőhatását, melyet egy ily batteria érintése támaszt.

Egy pár eszperes képén azonban semmi változás nem volt észlelhető, éppen mintha csak Thermometer gombot érintettek volna, mely higganyval van tele.

A szertartás végével meghatározó volt a vegyes

kar éneke. A fiatal nők és férfiak együttes zenéje, paszoriát dala volt a meuydörgés zajában, mely egyaránt istent dicsőít.

Cirner orvosné dalát Mátéfi hegedű kísérelével bizonyára kedvesen fogadák az ur.

De lássuk tovább kik alkotják zsinatunkat.

Itt van az öreg Péter fiú apó, a zsinat nesztora. Bár tél van fejen, de arcán most is tavasz mosolyg. Égő lámpa felett fehérry. Ugy képzelm közvetítő modorával, mint János apostolt, ki agg korában képtelen lévén a gyüleésbe menni, székén vitette ki magát oda, hogy mondhasa a gyülekezetnek „fi a eskáim szeressétek egymást!”

Láttuk Benkő, görgényi eszperest a zsinat madarászát. Néha-néha kiőr heves szavakkal s ilyenkor a vulkánhoz hasonlítom, melynek krateré követt hó fedé, de belül forrong. Azonban effúsiói nem igen ártalmasok, mert productumában gyakran több a láva mint a tűz.

Egyébirtást egyesek, igazságos ember azt mondják, — csak az a kár, hogy ő maga is gyakran hangoztatja.

Emlél esendesebb Hegedűs Lajos gerendi pap. Ő nem a szószékben fénylik érc-kakas modjára — mint sok más hivataltárs, hanem ecelesiájában, mint kassában a munkás vezér-minden tites dongás nélkül működik esendesen. De van is ann méze! — szintgy jöl esik az embernek anny savanyu arc között egy megelégedett vidám képet látni, melyen a gond és nélkülözés nem ázott barázdát.

(folytatjuk.)

Habakuk.

Hatósági levéltáraink és a m. academia.

(ma.) A m. tud. academia történelmi bizottsága, a hazai történelmi emlékek kiadására megszavazott országos segélyt eddigi munkássága körének tetemes kiterjesztésére szándékozván fordítani: az academia egyik közelbeli összes üléséből azon kérelemmel járult a belügyminiszterhez, hogy szótlaná fel az országban levő levéltárak felett rendelkező hatóságokat, miszerint levéltárakat szakemberek, illetőleg a levéltárnokok által kutattatná ki gondosan, hogy kitűnjék, vajjon vannak e azokban országgyűlési irományok, meg-hívó levelek, követi utasítások, követjelentések, egy nádori conflusok, horvát tartománygyűléseket s kis országgyűléseket illető irományok és naplók, közlemények és jegyzőkönyvek pontjai, s ezekből küldenének be az academiához pontos értesítéseket, megjegyzvén a címeket, a keltet, s az illető iromány levéltári számát, hogy a bizott-mány a lemosatás iránt annak idején intézked-bessék; a hatóságok jelentenek ki azt is, hogy hajlandók-e az eredetieket másolás végett az academiához beküldeni? A hazai történelmi emlé-kek gondos összeállítására s kiadására nagy fontos-sággal bíró s közérdektű tárgy lévén, az academiának e részben hozzá intézett felhívásait a bel-gyminiszter egész készséggel felkérte, s felszólít-totta a törvényhatóságokat, hogy levéltáraikat az academiának jelzett kiváncsalmához képest gondo-san átkutassák, s a bennük feltalált történelmi ér-dektű adatokról a m. tud. academiát mielőbb köz-velentül értesítsék.

A „M. Polg.” eredeti távirata.

Feladott Pesten jun. 26-án 10 óra — p. d. e.
Erkezett Kolozsv. jun. 26-án 10 óra 50 p. d. e.

A „Morningspost” írja: Berlinben Ausztria és Poroszország szövetségre léptek. A „Standard” szerint Favre lemondott, helyét Broglie foglalná el. Párisban a poroszokat újra gúnyolják, s boszúrol beszélnék. Az imperialisták csak a plebiszitumtól remélnék sikert.

A „M. P.” távirata a bécsi börzéről. jun. 24. 5%. Metaliques 59.10 frt. 59.45 — 5% nemzet kölcsön 69. — — 1860-diki államkölcsön 100.10. Bankrészevény 782. — Hitelezésvény 292.80 — London 124.15 — Ezüst 121.75. — Cs. k. arany 5.87 — Napoleonor — franc 987 Földtehermentesítési kötvények Magyar 80. — — Temesi 78. — — Erdélyi 77.25. Horvát 85.75.

HIRHARANG.

* Királyi kéziratok. Kedves minister Gorove! A midőn ont, egészségi állapotára való tekintettel, közmunka- és közlekedési minisleri állását saját kérelme folytán ezenel fölmentem, — önnek, eddigi hű és kitűnő szolgálatai elismerésül, Lipót rendem aagykeresztjét, s egyszersmind a belső titkos tanácsosi méltóságot díjmentesen adományozom. —

Kedves Tisza Lajos! Magyar minisiterelnök előterjesztése folytán ont közmunka- és közlekedési magyar minisiteremé ezenel kinevezem. Kelt Schönbrunban, 1871. évi junius hó 21-én Ferencz József, s. k. Gróf Andrássy Gyula s. k. — Tisza Lajos az új közlekedési minis-ter már visszakereszt Bécsből, hol esküjét már letette. Mondják, hogy Andrássy gróf előbb Tre-fort Ágostont kérte volna föl a minisitereség elvállalására, de ez nem akarván összekötetéseit meg-szűntetni, a tisztség elvállalására nem mutatkozott hajlandónak.

* Graef Ede honvédtábornok és kerületi parancsnok egészsége helyreállítása tekiütéséből egy 8 heti szabadságra elutazván, a kolozsvári honvéd-kerületi parancsnokság vezetését Incedy Sámuel honvéd ezredesnek és dandár-parancsnoknak át adta.

* A kolozsvárt felállítandó honvéd zenekar javára újabb időben ismét a következő üsz-szegek érkeztek be, melyekért a kerületi parancs-nokság részéről az ügy nevében nyilvános közö-net mondatik: méltóságos Horvát urtól a 27 ik

honvéd zászlójul parancsnoksága utjan M.-Vasar-helyről 12 darab osztrák arany. A 27-ik honvéd-zászló zászlóaljának felmentése alkalmával Maros-Vásárhelyt tartott táncvizsgálatom jövedelme 200 fo-rint bankóba és 2 darab osztrák arany. Nemes Felső-Békérmegye tekintetes tisztsége által újabban beküldetett 140 forint 27/3 kr.

(o) Annak az árokásának, mely a gázvilágítás alkalmából városzerte megakasztja a közlekedést már rossz következménye is volt. Gróf T. G. négyes fogata vasárnap reggel kissé rendtelensébe jövé, az első két ló lezuant az árokba s oly roszolást szenvedett, hogy kevés kilátás van arra, miszerint a bajt kiheverné.

A bivalykérdés, melylyel polgár-mesterduk a tanácssal együtt éppen esztendeig volt viselő állapotban, legközelebből meg-szűltetett szerencsésen mégis. A communitas visszavetette a folyamodást, mint a melynek tárgyalása nem tarozik hozzá, rendőrségi ügy lévén. Utasította a rendőrkapitányt, hogy tegye meg a szükséges lépéseket a körülmények számba vételével — hogy a bivalyokat kitiltó rendelet érvénybe tartassék. Uni sono roszolását fejezte ki a gyűlés hogy e tárgy ilyen hosszas ideig hurcoltat-tott minden igazok nélkül. A polgármester urnak e roszalással szemben vékonyascka menteségei vol-tak. — No de feledjük el az egészét s örüljünk a közbátoroság érdekében hogy e bivalykérdés végre megellett.

Jakab Elek monographiáját a mult szombatn tartott communitási gyűlésben gyűlésen mutatta be a polgármester a városj képviselőinek. A mű kiállítása valóban pompás, méltó Kolozsvár-hoz, méltó a szerző érdemei és nevéhez. Azon szá-z példány, melyet a szerző a pályázati feltételek ér-telmében a városnak át fog engedni, tudományos hazai egyletek könyvtárok és intézeteknek fog szét-osztatni. A képviselők elhatározta ez uttal azt is, hogy egy példányt Simon Elek polgártársunk-nak fog megküldeni, mint a ki egykor olyan ne-mesleklűleg adományozta 1000 forintos fizetését vissza a városnak, hogy pályadíjat tizen ki Ko-lozsvár város történetére. E pályázatnak valóban már is szép eredménye van, még szebb lesz, ha a szerző művét egészen befejezi, a mit minden iro-dalom és történet barát, de maga a városi képi-selet is a legkomolyabban vár. E becses mű ismer-tetésére lapunk tárcájában Szabó Károlyt kér-tük fel és nyertük meg.

(y-gy) Az idej májálisok legénye-sebbike, a jogászoké, mult szombatn folyt le az Arena porondján. A szép társaság kedvéért Jupiter pluvius is megtért s félrevonta a felhőket, melyek déltájban tornyosulni kezdettek. A bár hűvös est csillagragyogása vetekedett a táncszékkel, a hölgy-koszoru virágaival és a győzelem — az utóbbiaké maradt. — Kolozsvár ifju nemzedékének színe java oly kedvelő tánczolt, a minővel éppen csak a fiatalok lehet megáldva, mely az anyagi gondot még nem ismerve, szívvel lélekkel belémertilhet az élvezetbe. Némely pillanatban szerették volna Greina-Green kovácsát kezünk ügyébe látni, hogy fogja-e a helyezéni adja, uszo, az, vagy amaz a part, mely hely jól illett egymáshoz hogy az-érg Darwin is érvül használhatta volna a naturál selec-tion támogatására. Igen ám; de a másnémet anyagi érdekek hányszor vallanak kudarcot a termé-szet törvényével! Ez egyszer Vadnai Károly mes-ter szokását is követjük — névsort adunk, abban a reményben, hogy a kihagyásokért nem hívatunk ki egy szál kardra. Láttuk Borosnyai Kata, Fejér Róza, a Barcsay kisasszonyokat, Boér Emma, Rettinger Kata, Knöpfler Clementin, Cseh Margit, Gajzágó Terka kisasszonyokat s egy gyönyörű csokrá a serdtűl szépségeknak. A négyesek pom-páson mentek, a rendezők vetekedtek előzékeny-ségben és ügyességben s midőn éjféltor hazaindul-tunk még alig ritkultak a sorok s a tánczkezd egy cseppet sem lohadt.

(o) A nyomdász testület idej májálisa vasárnap egész kedélyességben, kedvező időben lefolyt a Raffai kertben, s mondatjuk, hogy igazán jól mulattunk. A nyomdászték szaga helyett az a friss levegő, mely a virágok teljes pompájában díszlő mező illatát felszedve, végig legyintett a társaságon, behatott a kedélyekbe is. Az ember nem gondolt mára csak az élvezetre, melyet e néhány óra nyújtott. És az az élénkség, a mely ezekből az érteljes és mégis lenge alakokból ki-telt! A három táncz hely pezsgett a párok jóked-vétől, a rendezőség folytonosan résen állt, eligazít-tott mindent, előzékenykedett. Mi, a gyepre terített plaidról néztük az egészet a alig tudtuk megválni a látványtól, melyet e mulató, pajkoskodó, étkező csoportok egy a természet zöldjében, félig a lám-pák, félig a holdvilágításnál nyújtottak. A nyomda-tulajdonosok, a napisajtó képviselői — az egyetlen „Kolozsvári Közöny” kivételével — mind megje-lentek s belé vegyültek a mulatók sokaságába — illik is, hogy azok a kik osztozkodnak a vesző-d-ségben részesek legyenek az élvezetnek is.

* Jelentés. A helybeli rom. k. főgymna-siumban az 1870/71 évi nyilvános vizsgálatok kö-vetkező rendben tognak megtartani: junius 28-án a magyar nyelv s irodalomból; junius 29-én d. e. 11. or. dalárda ünnepe; junius 30-án bölcsészettől a 8 ik osztályban; junius 9-én délelőtt a francia-nyelvből; junius 10-én a hittanból a 7. 6. és 5-ik osztályban, déltán a román nyelvből; junius 11-én a hittanból a 4., 3., 2., és 1 osztályban; junius 12-én a magyar és latin-nyelvből délelőtt a 7-ik dél-után a 6-ik osztályban; junius 13-án a magyar és latin nyelvből, d. e. a 3 ik d. u. a 2 ik osztály-ban; junius 15-én d. e. a magyar és latin nyelvből az 1. osztályban, d. u. a görög és német nyelvből a 7-ik osztályban; junius 16-án déltán tornászati Gyakorlatok; junius 17-én a görög és német nyelv-ből d. e. a 6 ik, d. u. 5 ik osztály; junius 18 kán a történelem és mennyiségntől d. e. a 7-ik, d. u. a 6-ik osztályban; junius 19-én d. e. a történelem és mennyiségntől az 5 dik, d. u. a természettan és bölcsészettől a 7-ik osztályban; junius 20-án a természetani földrajz és természetrajzból d. e. a 6 ik, d. u. az 5 dik osztályban; junius 21-kén a németnyelv és történelemből d. e. a 4-ik, d. u. a 3-ik osztályban; junius 22-én a földrajzból d. e. a 3. és 2-ik, d. u. az 1 osztályban; junius 24-én a mennyiség és természetntől d. e. a 4 ik, d. u. a 3-ik osztályban; juli. 25-én a mennyiségnt és

természetrajzból d. e. a 2-ik d. u. az 1-80 osztály-ban; junius 26-án a mértani rajzból d. e. a 4. 3-ik, d. u. a 2 ik és 1-80 osztályban; junius 27, 28 és 29-én a magántanulók vizsgálatá; jul. 30-án ünne-pélyes „Te Deum” után a főgymn. tudósítvány kiosztása.

Kijelölt nyilvános vizsgálatokra a tanulók szülők vagy gyámjokait, a tanügy barátjait és mindazokat, kik az ifjuság haladásáról s főleg az új tanrendszer életrevalóságáról meggyőződni ohaj-tanak, teljes tisztelettel meghívja az igazgatóság.

* Főnevezett gymnasiumban az írásbeli érettségi vizsgálatok julius 1. 3. és 4 ik a. szöbeliek julius 24. és 25-én fognak megtartatni. Azoknak pedig, kik egy évre visszautasítottak, ismétli érettségvizsgálatá julius 5-én leend. Kolozs-várt, 1871 évi junius 20 kán. Várady Móricz, főgymn. igazgató.

* Illetékes helyről közetkező közleményt vetünk; A „M. P.” jun. 8-i számában s még egy előbbi számban is szóba hozatott a torozkó — szentgyörgyi temetés, melyben állítólag a helybeli unitárius pap megtagadta volna a rector elbalt fi-ától a papi szertartást. Hivatalos egyházi főható-sági nyomozás s különösen a keservekek szemé-lyes kiballgatása után kiderült, hogy a helybeli pap legkevésbé sem hibás; mert a kérdéses temetésre a rector fiának elhunya után egyetlen szóval nem volt meghiva, noha készült a halotti beszédre s várta is a megszólítást mint illetékes pap; a ke-serves apa e helyett a szomszéd egyház rectorához fordult, a ki papi teendőket nem végezhetett — így történt az csupa énekszóval és sirbezáddeli temetés a kegyes hívek megbotránkozására. Bárki megítélheti már, ki okozta a botrányt. Teheti e a pap, hogy nem hiva temetni menjen? Nem az ér-delemi e inkább a hibás róvást, a ki a kegyetesek szokást mellőzve, nem hívta meg papját? mint nem hívta volt meg néhány hónapja férjhezmenő leányának esketésére, a kit szintén helybeli papja ki-kerülésével, sőt átrása nélkül más helységben es-kettetett meg, azon szín alatt, hogy ő nem hallga-tója a papnak. Sajnálni lehet, hogy némely levező minden gondosabb utatjárás nélkül keivén fel má-sok ügyének védelmére, a nélkül, hogy — mint a jelen esetben is történt — a szülőköt erre megbi-zást vett volna, csupán ezeknek okozta elvégre is a súlyosabb bajt és kedvelenséget, nem lehetvén az igazság fényre derítését hosszabb ideig fel-tartoztatni.

(o) Ketteler, a mainözi püspök kített ma-gáért. A napokban prédikációt tartott a — rajz-iskolák ellen. Hibetelen és mégis ugyan. A püs-pök azt mondja, hogy a rajziskolák a sabbath és vasárnap meggyalázásának vernei, melyek az if-juságot elsoktatják a templom látogatásától, aztán így végezte: Ha az ördög azt kérdezné tőlem, mi módon lehetne az ifjuságot az isteni tisztelettelől eli-degeníteni? azt mondanám neki, hogy állítson fel rajziskolákat stb. stb.

(o) A lapok ismét tele vannak borzas-tónál borzastóbb hírekkel a felbőszakadásokról és következményeiről. A Brenneren átvívó vasút rop-pantult szenvedett, egy hogy a károkat három hét-nél előbb helyreállítani nem is lehet s szekérposta közlekedést kellett alkalmazni. Nauders mellett gátszakadás történt, mely több embert elsodort. Eisenbrunn város (Cachorsburg) borzasztó pusztításokat szenvedett. A Salezach, Etsch folyók kiáradtak; a Rajna áradása már oly tetemes, hogy az eláraszt-tott vidékek nyomorának enyhítésére egy segély bizottság alakult. A mit a fagy megkímélt azt elrontja a nyár eső természeté.

(H. O.) A keleti mathematicusnak egyszer s mindenkorra azt izenjük, hogy a confu-sionális formula az ő eszejárását illusztrálta s az utolsó — utan eredményként oda volt téve az irt, szerkesztett, előadott „Csigalag ég”. Már most azt mondja mathematicusnak, hogy a formu-lának a resultatuma „egy nagy s emmi” (pisi-sima verba). Nagyszerű önbíralat, mely tudósunkat tudományá sandolinjáról belőki a H. O. ba — a vízbe.

(o) A brünni püspök a napokban széke papságához egy körösvényt menesztett, melyhez egy üdvözölő irat aláírás végett volt mellékelve. Az üdvözölő irat természetesen a szent atyának volt szánva. Ez alkalommal a püspök ur megjegyzi, miszerint ő szentese jubilaumra elérsé a szent szűz közbenjárásának köszöni, ki báládattóságából, hogy IX Pius eszközölte ki szeplőtleniségének az elismerését, közbenjárt az atya uristennél, a ki aztán belévegyett, hogy IX Pius elérje azt. Pé-ter jubilaumát. Ez aztan igazán megható.

(o) Bepillantottunk Vastagh György barátunk műtermébe. A művészt ott kaptuk egy kép előtt, mely nyomban elragadta képzeletünket s felvitte a havasok tetejébe, hol nagy Trajan utódi a kecskeörzés mellett születnek, fel-és el-virulnak. A havas virága, egy ifju oláh pásztorle-ány- valóságos fajfő (Racenkopf), szép, erőteljes alak egy kövön ül s fonja a kecskeszort. A fel-fogás mesterinek mondató. Minden pillanatban várjuk, hogy lestűttő szeme felvilan szőtt feteke-ségében. A festői szépségű nemzeti öltözék riktó színezetével, kedves rongyosságával oly pompásan emelkedik le a havas kék egéről, a talaj vadás-gáról s az egész képen oly megkapó eredetiség-géről s igazság terül el, hogy a legszebb sikert jósol-hatjuk neki a bécsi múkiállításán, a hová a mű-vész szánta. —

(o) Grote György Anglia jeles történésze e napokban halt meg 76 éves korában. Atyja ban-kár lévén eleintén üzletében alkalmazta az ifjut, ki azonban szabad idejét beható búvárlatokra for-dítá. 1856 jelent meg tőle Görögország történelme, mely harminczhárom évi fáradságos búvárlatnak az eredménye, és tünemény a világotudalomra. Ez oriai mű bevezetésével a görögirodalomra vetette ma-gát a 1865-ben kiadta „Plato és Socrates többi társai” című művét, mire Aristoteles ismertetéséhez fogott de az első kötet befejezésével befe-jezte tevékeny életét is. A „Times” jól mondja, hogy egy ily ember legújabb utódiat, művei képe-zik.

T. és felelős szerkesztő K. PAPP MIKLOS!